

Kyyveden vesienhoidon johtoryhmän kokous

Aika	7.9.2021 klo. 13:00-15:00
Paikka	MS Teams
Läsnä	Veijo Hämäläinen (Kyyveden osakaskunta) pj. Erkki Kiukas (Kyyveden osakaskunta) Olli Kauppinen (Kyyveden-Pieksämäen kalatalousalue) Rauni Berndt (Pelastetaan Savon Veet ry) Toni Roiha (ESAELY) siht. Varpu Rajala (ESAELY) Kaija Siikavirta (ESAELY) Teemu Hentinen (POSELY) Seppo Reponen (POSELY)

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Puheenjohtava avasi kokouksen 13:04. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Veijo Hämäläinen ja sihteeriksi valittiin Toni Roiha.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellinen virallinen kokous on ollut 7.4.2021. Virallisen kokouksen pöytäkirja käytiin lyhyesti läpi, ja se hyväksyttiin ilman muutoksia.

3 Vesienhoidon tilannekatsaus

Roiha (Esitys työtilassa) esitteli yleisaikataulua vesienhoitosuunnitelmien osalta. Todettiin, että kuuleminen päättyi 14.5.2021 ja, että tällä hetkellä ELY-keskukset kokoavat palautetta yhteen. Palautteen yhteenvedo on valmis ja luettavissa ympäristöhallinnon sivuilla ([Palaute Yhteenvedo](#)).

Kesän aikana ELY-keskukset ovat tarkistaneet ja tehneet viimeistelyjä VHS:n ja TPO:hin. Vesienhoitosuunnitelmaan tarkistuksia on esimerkiksi tehty karttoihin ja taulukkoihin (maakuntamuutokset). Lisäksi erilaisia pieniä teksti- ja ohjauskeinojen tarkastuksia on vielä tekemättä. Lisäksi kuulemisesta saatua palautetta tulisi huomioida ja kirjoittaa palautteesta lyhyt yhteenvedo. Muutokset tulisivat olla valmiina viimeistään lokakuun loppuun mennessä. Toimenpideohjelmien tarkastellaan ELY-kohtaista palautetta. Lisäksi TPO:n kohdalla tehdään samaa tekstin- ja toimenpideohjelmien tarkistusta.

Lokakuussa VHA1:n ja VHA2:n ohjausryhmät hyväksyvät vesienhoitosuunnitelmat. VHS:t lähetetään ympäristöministeriöön lokakuun loppuun mennessä, jonka jälkeen valtioneuvoston käsittely on marraskuussa. Valtioneuvoston päätöksen valmistelu on jo aloitettu, päätöksen liitteeksi tulee tiivis perustelumuuisto, jossa on yhteenvedo kaikista vesienhoitosuunnitelmista. Suunnitelmien ja ohjelmien julkaisu on suunniteltu vuoden 2022 alkuun. Lyhyt esitelmä aiheesta on välitetty valmiin muistion yhteydessä.

4 KTA-VHS

Etelä-Savon kalatalousalueille on osana ympäristöministeriön vesiensuojelun tehostamisohjelmaa laadittu vesienhoidon yleissuunnitelmat laajassa yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Suunnitelmien avulla aktivoidaan kunnostus- ja hoitotöiden käynnistymistä ja edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista. Kalatalousalueiden vesienhoitosuunnitelmat täydentävät ja tarkentavat maakunnan kattavaa vesienhoidon toimenpideohjelmaa vuosille 2022–2027.

Suunnittelutyötä on vetänyt Etelä-Savon ELY-keskus. Mukana on muun muassa kalatalousalueiden ja kuntien edustajia sekä vesistöjen ja valuma-alueen omistajia ja toimijoita. Kyyvesi-Pieksämäki-kalatalousalueen tupailta järjestettiin 29.4.2021. Tapahtumaan illan aikana osallistui yhteensä 29 henkilöä. Tapahtumassa kalatalousalueen vesienhoitosuunnitelmaa esitteli konsultti Heikki Alaja (Eurofins Scientific). Lopullinen versio löytyy Kyyvesi-Pieksämäki kalatalousalueen nettisivuilta ([Kyyvesi-Pieksämäki kalatalousalueen vesienhoitosuunnitelma](#)).

Tupaillassa ELY-keskuksen edustajat pitivät myös lyhyet esitelmät vesienhoidon kuulemisen edistymisestä (Juho Kotanen), vesienhoidonavustuksien hakemisesta (Toni Roiha) sekä metsätalouden ojituksista ja ojituserityksistä (Elina Häikiö). Jatkossa kalatalousalueiden vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanoa on tarkoitus seurata ja päivittää kalatalousalueiden tapaamisissa.

5 Maatalouden ei tuotannolliset investoinnit (Kaija Siikavirta)

Kyyveden vesienhoidon johtoryhmän palaveriin oli pyydetty Etelä-Savon ELY-keskuksen maaseutuasiiantuntija Kaija Siikavirta, joka esitteli maaseutu puolen rahoitusmahdollisuuksia vesiensuojelurakenteiden valmistukseen (Ei tuotannollinen investointi tuki).

Esityksessään Kaija kertoi alkuun yleisesti mitkä tahot voivat toimia ei tuotannollisen investointi tuen hakijoina (esim. osakaskunnat) ja lisäksi muistutettiin, että avustusten hakuaika on vain kerran vuodessa. Seuraava ei tuotannollisten investointien tukihaku sijoittuu keväälle 2022. Investointihankkeen on toteuduttava kahden vuoden kuluessa korvauksen myöntämisestä. Tarkempia ohjeita hakuun löytyy Ruokaviraston sivulta Hyrrä -palvelusta (<https://hyrra.ruokavirasto.fi>).

Lisäksi esityksessä käytiin lävitse kosteikon rakentamisen vaatimuksia. Tärkeimpinä vaatimuksina olivat, että valuma-alueesta tulisi olla vähintään 10 % maatalouden käytössä ja lisäksi kosteikon pinta-alan tulisi olla vähintään 0.5 % yläpuolisen valuma-alueen pinta-alasta. Tämän lisäksi käytiin lävitse tuen maksamista ja korvauksien suuruutta. Viimeiseksi käsiteltiin mitä itse kosteikkosuunnitelmaan tulisi sisällyttää ja mistä asiaan voi etsiä lisätietoa. Tarkemmat linkit löytyvät ryhmälle valmiin muistion yhteydessä jaetusta esitelmästä.

Hämäläinen tiedusteli mahdollisuutta yhdistellä eri tukimuotoja. Kaija sanoi, että ei tuotannollinen investointi on maatalouden tukimuoto, josta johtuen sen myöntämisehtoihin kuuluvat vahvasti juuri maatalouden vesiensuojelun edistäminen (esimerkiksi min. 10 % maataloutta valuma-alueella). Lisäksi ryhmästä kysyttiin olisiko rahoituksella mahdollista ketjuttaa pienempiä kosteikkoja. Esittäjä ei nähnyt ketjuttamiselle estettä, kunhan aikaisemmin mainitut myöntöehdot toteutuvat.

6 Suunnittelussa olevat hankkeet

Maatalouden ei tuotannolliset investoinnit (Lietjärvi, Suovonselkä, Pohjalahti)

Tietyillä ehdoilla myös osakaskunta voisi toimia ei tuotannollisen investoinnin hakijana. Lähtökohtana tietenkin, että avustuksen ehdot toteutuisivat. Tätä valuma-alue kartoitusta voidaan tehdä esim. paikkatieto-ohjelmien ([Metsäkeskuksen Valuma-alue työkalu](#)) avulla. Tässä vaiheessa sopivaa kosteikon paikkaa ei olla vielä lyöty lukkoon. Osakaskunnan toimiessa investointituen hakija tulee etukäteen kuitenkin sopia kosteikkoalueen käyttöoikeuksista maanomistajien kanssa (esim. vuokrasopimukset). Olli Kauppinen kertoi, että Kyyveden alueella saattaisi maatalouden investointi tuelle olla halukkuutta, jos kustannukset olisivat kohtuulliset/pienet.

Kaija Siikavirta kertoi, että investointituella on sopivalla kustannusrakenteella mahdollista kattaa jopa hankkeen kaikki kustannukset. Riskinä investointituen hakemisella on kosteikkosuunnitelman valmistelusta syntyneet kustannukset (yleensä n. 1000–2000 €). Normaalina rahoitusvuosina tuen saaminen hyvillä hankkeilla on ollut erittäin todennäköistä. Tuen saamista esim. Suovonselän alueella tukisi myös vesienhoidon

puolelta tuleva tarve toimenpiteille. Investointituen korvauksien vuoden 2022 viimeinen hakupäivä on 15.6. Kaija kertoi myös, että normaalisti investointitukea lähtevät hakemaan itse maatalousyrittäjät, mutta kokemuksia on myös osakaskuntien vetämistä hankkeista.

Ryhmässä syntyi keskustelua, kuinka maanomistajia voisi herätellä investointituen käyttöön. Yhtenä vaihtoehtona nostettiin esiin mm. Suovu -ilta, jonka yhteydessä voisi esitellä tuen käyttömahdollisuuksia. Mahdolliseen Suovu -iltaan tulisi kuitenkin jo kartoittaa valmiiksi potentiaalisia kosteikkopaikkoja ja mahdollisia kustannuksia jo etukäteen. Ryhmässä todettiin, että vesiensuojelun lisäksi tulisi mahdollisessa illassa korostaa myös kosteikkojen metsästyspotentiaalia.

Ryhmässä kerrottiin myös, että Lietlahteen laskevia vesiä on jo pitkään puhdistettu kosteikkorakenteilla. Lietjärven valuma-alueella on suunnitteilla kahden eri tahon kautta PUUMAVESI-hankkeessa testattuja ”ropsinippu” -systeemejä. Ryhmässä todettiin, että kaksi erillistä hanketta samalle valuma-alueelle ei ole ongelma. Suunnittelun yhdistämiseksi osapuolet (Erkki Kiukas & Pelastetaan Savon Veet Ry) sopivat yhteisneuvottelusta.

Todettiin, että samankaltaista valuma-alue suunnittelua on myös mahdollista tehdä esim. Pohjanlahden alueella. Lisäksi Pohjanlahden alueella mahdollisiin niittosuunnitelmiin löytyy apua esimerkiksi seuraavista esitelmistä; [Niittojen tavoitteet, tarpeellisuus ja vaikuttavuus](#) ja [Niiton suunnittelu ja toteutus](#).

Kyyveden pohjoisosien metsätalouden vesiensuojeluhanke (Lietjärvi, Suovunselkä, Pohjalahti)

Samoille valuma-alueille kuin ei tuotannollisten investointituetkin voisi olla myös mahdollista suunnitella vesiensuojelurakenteita myös KEMERA-tuella. Hämäläinen totesi, että osakaskunta tehnee Metsäkeskukselle esityksiä KEMERA -kohteiksi suunnitelluista alueista.

Kuivatusyhtymien toiminta (Patotilanne, Harjukosken pato)

Todettiin, että Ihastjärven ja Hulkonlammen pohjapadot ovat huonossa kunnossa. Ihastjärven padon kohdalla korjaamiseen voisi olla paremmat edellytykset. Havaintojen mukaan pohjapato lahoamassa ja liian alhaalla. Ajatuksena on, että osakaskunta on yhteydessä kuivatusyhtymään. Mahdollista on myös, että pohjapadon korjauksia lähdetään viemään ELY-keskuksen kautta. Hulkonlammen osalta ojitusyhtiö on ollut pitkään passiivinen. Alueella tulisi selvittää, että kenen vastuulle kuuluisi nykyisin pohjapadon kunnosta huolehtiminen.

Ryhmässä pohdittiin, että Kyyveden alueella olisi hyvä selvittää muidenkin patorakenteiden tilanne. Varpu Rajala kertoi, että ELY-keskuksessa on n. vuosi sitten aloitettu hanke ([Ojitusyhteisöt](#)), jossa ojitusyhteisöjä on merkitty karttapalveluun. Palvelun rakentaminen on vielä kesken ja esim. ESAELY:n alueella hankkeita on vielä n. 200 skannaamatta. Varpu kertoi lisäksi, että kuivatusyhtiöt säilyvät voimassa, kunnes lakkautetaan. Vaaditaan aluehallintoviraston (AVI) päätös rauettamisesta. Lakkautusta tulisi hakea lähtökohtaisesti ojitusyhteisön, mutta jos asia ei etene neuvotteluteitse tulee asiassa olla yhteydessä ELY-keskukseen.

Lisäksi ryhmässä keskusteltiin, Harjukosken padon tämänhetkisestä tilanteesta. Todettiin, että hanke on tällä hetkellä kohdannut ongelmia museoviraston lausunnosta johtuen. Etenemisehdotuksena on laitettu eteenpäin idea, jossa alueella korjattaisiin silta ja uittoränni, mutta kuitenkin samassa yhteydessä mahdollistettaisiin täydellisen vaellusesteen poistaminen. Tällä hetkellä odotetaan museoviraston ja kaupungin lausuntoa asiaan.

7 Käynnissä olevat hankkeet (eteneminen)

Kyyveden pohjoisosien metsätalouden vesiensuojeluhanke (Naarajoki)

Metsäkeskuksen edustaja Marjo Ahola ei valitettavasti päässyt palaveriin mukaan, mutta taustoitti sähköpostilla lyhyesti Kyyveden latvojen vesiensuojeluhankkeiden tilannetta. Kyyveden latvojen vesiensuojeluhankkeista Rutakonjoen vesiensuojeluhanke (Nykälänjoen länsiosa) oli hankehaussa toukokuussa. Hankehakuun ei tullut yhtään kelpoisuusvaatimukset täyttävää hakemusta. Rutakonjoen vesiensuojeluhankkeelle haetaan uudelleen toteuttajaa lokakuun hankehaussa. Lisäksi lokakuun hankehakuun

on tavoitteena laittaa myös Niskakoskenjoen valuma-alueen vesiensuojeluhanke. Lisäksi ensi vuoden hankehakuihin laitetaan kaksi Kyyveden latvojen alueen vesiensuojeluhanketta.

Ryhmässä keskusteltiin, että osakaskunta tulee laittamaan hankehakemuksia vireille Metsäkeskukselle, jotta valuma-alueella tapahtuvia kunnostuksia saataisiin etenemään. Hämäläinen kertoi myös, että osakaskunta on kartoittanut myös mahdollisia hankkeiden suunnittelijoita ja tekijöitä. Kaija Siikavirta totesi, että suunnittelijoiden vähyys on ongelma myös maatalouden kosteikkojen suunnittelussa.

Olli Kauppinen poistui kokouksesta 15:00.

SOTKA-kosteikot

SOTKA-kosteikkojen avustushakemukset on lähetetty käsittelyyn ja odotetaan asian etenemistä. Erkki Kiukas kertoi, että Riistakeskuksen edustaja on tulossa syksyn aikana katsomaan ehdotetut avustushakemuskohteet lävitse.

Kyyveden vähempi arvoisen kalan pyynti

Roiha kertoi, että Kyyveden vähempiarvoisen kalan pyyntiin -hanke sai myönteisen avustuspäätöksen 23.4.2021 (avustus 20 000€) ja hankkeeseen tehtiin muutospäätös 7.5.2021 (lisätty ALV). Hankkeen ensimmäinen osa on tehty keväällä, jonka aikana Hämäläisen mukaan saatiin vähempi arvoista kalaa n. 20 t. Näistä n. 5 t suurikokoista lahnaa ja säynävää (> 700g) on päätynyt jatkojalostukseen Järvisseudun Kalaherkkuun (Hirvensalmi). Loput kaloista on toimitettu Biohauki Oy:lle (Haukivuori) biodieselin tuotantoon. Hanketta jatketaan syksyllä Luusniemen suunnalla (30 vetoa). Alueella toimiminen vaatii runsaasti talkootunteja, koska nuottauksen mahdollistavaa raivausta on tehtävä alueella.

Kalojen elohopeatutkimus

Kyyveden kalojen elohopea tutkimuksessa on kalojen näytteenotto-ohjeistus toimitettu. Hämäläinen kertoi, että Kyyveden ammattikalastajiin on oltu yhteydessä ja kalojen hankkiminen aloitetaan, kunhan vedet ovat viilentyneet tarpeeksi. Tarkoituksena saada kuhia kattavasti koko Kyyveden alueelta, mutta hanke etenee syksyn aikana vaikka joltakin alueelta ei kaloja saataisikaan.

8 Muut asiat

Ryhmässä tiedusteltiin, kuinka turvetuotantoalueen jälkihoitosuunnitelma (hoitovaateet) ja luvan rauettaminen olisi toimitettu yhden vuoden aikana (yleensä jälkihoitovaade min. 2 vuotta). Roiha vastasi, että tietämättä kyseistä tapausta voi olla mahdollista, että tuotantoalue on ollut lepotilassa (ei tuotantoa) jo useiden vuosien ajan ennen varsinaisen jälkihoitosuunnitelman lähettämistä. Näissä tapauksissa on tuotantoalue mahdollisesti jo kerinnyt kasvittumaan.

Lisäksi sovittiin, että pyrittäisiin selvittämään toimijoita, jotka pystyisivät toteuttamaan (suunnittelu + toteutus) KEMERA -rahoitteisia hankkeita.

9 Seuraava kokous

Ryhmän kanssa sovittiin, että Kyyveden vesienhoidon johtoryhmän seuraava kokous pidetään 7.4.2022 klo 13-15:30.

10 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:10.